

Biblioteka Główna Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu

Rozdział:

Powszechna Wystawa Krajowa w 1929 r. w Poznaniu

Źródło:

Przemysł i handel 1918-1928 / red. nacz. Władysław Gieysztor i Czesław

Peché. Warszawa : Ministerstwo Przemysłu i Handlu, cop. 1928, strony 438-443

Rozdział zdigitalizowany udostępniony cyfrowo w ramach zadań projektu pt.

„Digitalizacja i udostępnianie online »Bibliografii gospodarki Wielkopolski 1919-39«

H. Maciejewskiej” (SONB/SP/550684/2022)

POWSZECHNA WYSTAWA KRAJOWA W 1929 R.

w Poznaniu

Po przeprowadzeniu wstępnych rokowań z rządem i sferami wytwórczymi, po zapewnieniu udziału tych czynników w projektowanej wystawie, Tymczasowy Komitet Organizacyjny przystąpił w dniu 1 maja 1927 r. do założenia towarzystwa o osobowości prawnej p. n. Powszechna Wystawa Krajowa w 1929 r., T. z. z siedzibą w Poznaniu. W akcie fundacyjnym uczestniczyli jako przedstawiciele rządu P. Minister Przemysłu i Handlu, Inż. E. Kwiatkowski, i Pan Minister Spraw Zagranicznych, A. Zaleski. Zadaniem Towarzystwa jest zorganizowanie Powszechnej Wystawy Krajowej w 1929 r., ze szczególnem uwzględnieniem dorobku pierwszego dziesięciolecia odzyskanej niepodległości.

Organami wykonawczymi są: Rada Główna z Prezydentem m. Poznania P. C. Ratajskim jako Prezesem, oraz Zarząd z Prezesem — D-r'em St. Wachowiakiem. Protektorat nad Wystawą objął Pan Prezydent Rzeczypospolitej, a Komitet Honorowy tworzą członkowie rządu z Panem Marszałkiem J. Piłsudskim na czele, Marszałkowie Sejmu i Senatu, ks. ks. Kardynałowie Dr. Hlond i Kakowski. Pozatem bierze udział w pracach organizacyjnych Wystawy Komitet Wielki, w skład którego wchodzi ok. 400 osób, jako przedstawiciele życia kulturalnego i gospodarczego całej Polski.

Jak nazwa głosi, Wystawa w 1929 r. ma być powszechna, to znaczy, ma obejmować wszystkie dziedziny twórczości, i krajowa, czyli że ograniczy się wyłącznie do eksponatów, wytworzonych w kraju.

Przewiduje się trzy główne działy Wystawy:

kultura i sztuka, gospodarstwo narodowe, oraz opieka społeczna, higiena, wychowanie fizyczne i sporty.

Reprezentowana będzie na Wystawie także emigracja polska, która w sposób obrazowy przedstawi stan posiadania kulturalny, gospodarczy i polityczny.

Cały materiał wystawowy rozmieszczony będzie w następujących 32 grupach: 1) kraj, ludność i administracja, 2) nauka i wychowanie, 3) sztuka, 4) produkcja rolna, 5) produkcja zwierzęca, 6) leśnictwo, 7) ogrodnictwo, 8) górnictwo, 9) przemysł naftowy, 10) przemysł mineralny (ceramiczny), 11) przemysł szklany, 12) hutnictwo, 13) przemysł metalowy, 14) przemysł maszyn, narzędzi i aparatów, 15) przemysł środków przewozowych, 16) budownictwo, 17) przemysł elektrotechniczny, 18) przemysł spożywczy, 19) przemysł chemiczny, 20) przemysł przerobu produktów zwierzęcych, 21) przemysł poligraficzny, 22) przemysł drzewny, 23) przemysł włókienniczy, 24) przemysł wyrobów konfekcyjnych, 25) przemysł papierniczy, 26) przemysł galanterijny, zabawkowy, 27) przemysł, finanse, ubezpieczenia, 28) rzemiosło i przemysł ludowy, 29) zakłady użyteczności publicznej, 30) higiena i opieka społeczna, 31) wychowanie fizyczne, turystyka i sporty, 32) emigracja.

Na czele grup stoją autonomiczne zarządy, które w porozumieniu z władzami Wystawy organizują pokazy grupowe.

Zaaprobowany przez Ministerstwo Przemysłu i Handlu ostatni budżet Powszechnej Wy-

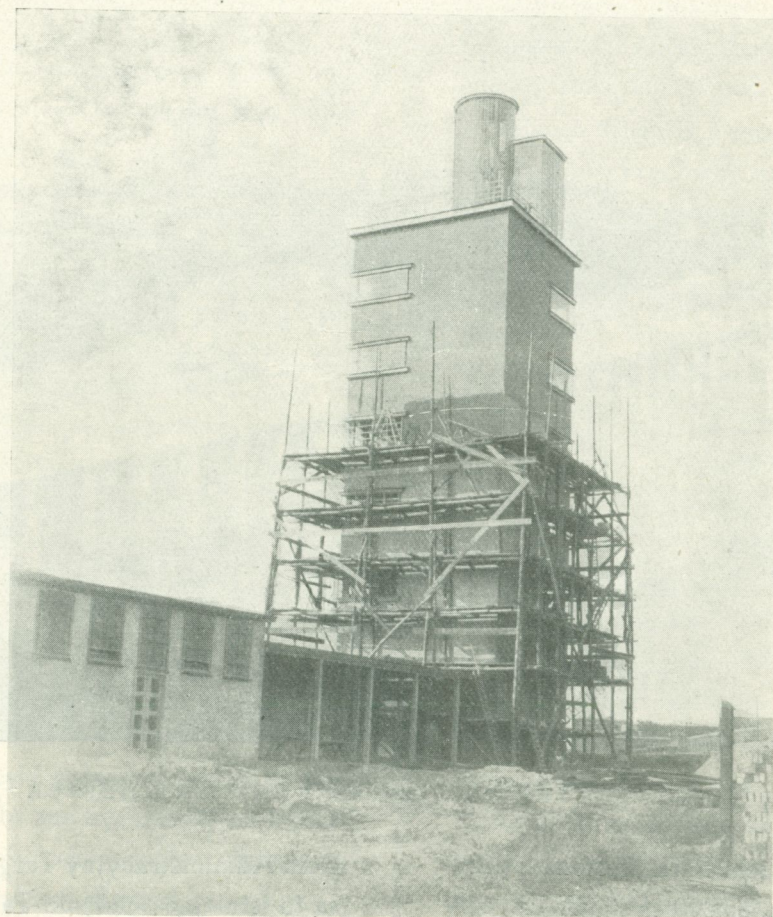
stawy Krajowej przewiduje w dochodach zł 15 miljn.

Główne pozycje, składające się na tę sumę, są (w zł):

Fundusz podstawowy	4,500.000
Dzierżawa stoisk	3,600.000
Dochód ze wstępów	2,750.000
Dochód z odkupu budynków	1,500.000
Różne	2,650.000

Razem: 15,000.000

niejszą rolę przeznaczono w tej akcji samorządom miejskim, powiatowym i wojewódzkim. Pierwszą subwencję dało miasto Poznań, wstawiając zł 1 miljn. do budżetów na 3 lata wystawowe. Samorządy — w myśl otrzymanych instrukcyj — powstawiały również do swych budżetów pewne kwoty na cele Wystawy, w wysokości 1 — 2% swoich budżetów. Udział poważny w subskrypcji narodowej na rzecz funduszu podsta-

BRAMA GŁÓWNA NA TERENACH ZACHODNICH

Najważniejszą dla organizatorów pozycją budżetową jest fundusz podstawowy. Wychodząc z zasadniczego założenia, że Powszechna Wystawa Krajowa jest dziełem zbiorowym całego narodu, organizatorzy Wystawy rozłożyli ciężary finansowe na wszystkie czynniki społeczeństwa w postaci t. zw. subskrypcji narodowej. Najważ-

wowego wzięły instytucje życia publicznego, organizacje gospodarcze, zakłady przemysłowe i osoby prywatne.

Równocześnie z funduszem gotówkowym organizowano także fundusz rezerwowy w postaci deklaracji gwarancyjnych na wypadek, gdyby Wystawa wykazać miała niedobór.

Istnienie Targów Poznańskich tuż przy dworcu głównym o obszarze 89.000 m² zadecydowało o wyborze terenów pod Powszechną Wystawę Krajową. Teren Targów Poznańskich łączy się z terenami, które już w 1911 r. służyły pod wystawę niemiecką: są to tereny Uniwersytetu Poznańskiego z wybudowanymi w międzyczasie gmachami Chemii i Anatomji o łącznej wielkości 47.800 m², oraz przeciwległe tereny o obszarze

Plan zabudowy tych terenów przedstawia się następująco:

Naprzeciwko dworca głównego, między dwoma monumentalnymi pawilonami leży dziedziniec, okolony niskimi pawilonami i zakończony Wieżą Górnośląską, która oskrzydłona jest Halą Maszyn z jednej a Pałacem Targowym z drugiej strony.

Wymienione budowle, oraz opodal stojący

HALA CENTRALNA OD STRONY DZIEDZINCA

19.850 m²; łączy się z tem Park Wilsona z przyległościami o obszarze 85.000 m², tak, że cały kompleks wraz z ulicami wewnętrznymi wynosi 241.380 m².

W odległości 500 m. od bramy środkowej Parku Wilsona, na zachód od tego kompleksu, wybrano teren jednolity i zupełnie pusty o łącznej powierzchni 252.000 m².

Dochodzą do tego jeszcze mniejsze tereny arondacyjne, tak, iż cały obszar Wystawy obejmuje 550.000 m².

Dom Administracyjny Targów wraz z restauracją są to istniejące budynki Targów Poznańskich.

W północnej części terenów targowych wybudowana została t. zw. Hala A, kryjąca 7.500 m², którą okala wielki dziedziniec z kolumnadą. Pawilon ten budowany jest masywnie, w zasadzie trzypiętrowej, o szerokości 20 m., z oświetleniem wysokobocznym. Mieścić się tam będzie przemysł papierniczy, graficzny i chemiczny.

W przedłużeniu głównego korpusu tej hali, długości 180 m., ciągnącej się wzdłuż ul. Główniej

gowskiej i w skrzyżowaniu się ul. Bukowskiej, mieści się główny westybul.

Westybul ten, o długości 78'5 m. i szerokości 24 m., pomyślany jest jako główne wejście dla wszystkich, którzy przychodzą z miasta, a służyć ma na uroczyste przyjęcia. Zewnątrz oświetla westybul latarnia w formie wieży, wysokości 32 m., wewnątrz zaś znajduje się podwyższonaстрада.

Do westybulu przylega Hala Włókiennicza i Konfekcyjna, budowana masywnie z cegły i betonu.

Pomiędzy Halą Centralną i Halą Włókienniczą mieści się dziedziniec; znajdują się tam bufety, umywalnie i ustępy.

W południowym skrzydle terenu Targów Pożnańskich tworzy się analogiczny dziedziniec, jak w skrzydle północnym.

Dziedziniec ten zamknięty jest od ul. Głogowskiej Halą Ciężkiego Przemysłu. Mimo trudności, jakie spowodował pochyły teren, było to jedyne możliwe miejsce na założenie bocznic kolejowej, to też zadecydowało o wzniesieniu w tym miejscu Hali Ciężkiego Przemysłu. Hala ta jest trzynawową; posiada oświetlenie wysokoboczne w dachu, osadzonym 2 razy terasowo. Buduje się ją masywnie, z cegły i betonu.

Do Hali Ciężkiego Przemysłu będą mogły wjeżdżać wagony dwoma torami, połączonymi przesuwnią.

Teren, przylegający z północnej części do Hali Ciężkiego Przemysłu, ma być zużyty na wystawę na otwartym polu eksponatów cięższych. Bocznic kolejowa jest już ułożona.

Halę Maszyn zajmie przemysł elektrotechniczny. Wieżę Górnośląską zajmują polskie samochody i karoserje, jako też lżejszy przemysł metalowy. Pawilon Przemysłowy zajęty będzie przez Czerwony Krzyż etc.

Pomiędzy Wieżą Górnośląską a Halą Maszyn powstaje Pawilon Targów Wschodnich we Lwowie; przy Pawilonie Targów ma stanąć Pawilon Przemysłu Naftowego.

Ulicą Wystawową pomiędzy parkami dochodzi się do kompleksu terenów uniwersyteckich. Południowa część tego kompleksu, t. zw. Plac Damer'a, zajmie Ministerstwo Komunikacji, wystawiając swoje eksponaty częściowo na wolnym polu — eksponaty cięższe, jak: parowozy i t. p., częściowo zaś w pawilonie.

Bocznic kolejowa, prowizorycznie położona przez ul. Wystawową, dowiezie cięższe eksponaty.

Istniejące gmachy uniwersyteckie Chemji i Anatomji zajmują teren 36.000 m.², tworząc między sobą dziedziniec.

Gmach Chemji przeznaczony jest wyłącznie dla wystawy rządowej, gmach Anatomji przeznaczony jest dla wystawy sztuki.

Poprzez ul. Śniadeckich i wzdłuż niej znajdują się tereny dalsze. Idąc od ul. Grunwaldzkiej znajdziemy tam pawilon Samorządów Wojewódzkich, z którym w łączności architektonicznej powstanie pawilon samorządów ziemskich i powiatowych.

Do pawilonu tego dotyka projektowany już Pawilon Finansów i Handlu.

Kończy teren gmach Szkoły Handlowej, budynek masywny, trzypiętrowy. Gmach ten przeznaczony jest na Wystawę Samorządów Gospodarczych i Kulturalnych.

W Parku Wilsona na dawnym terenie zabawowym dla dzieci, ma wystawić Ministerstwo Poczty pawilon według własnego projektu. W sąsiedztwie powstaje kosztem miasta nowa Palmiarnia. W Palmiarni będą się odbywały periodyczne pokazy kwiatów oraz będzie się tam znajdowała kawiarnia.

Naprzeciw Pawilonu Min. Poczty ma stać Pawilon Emigracji.

Naprzeciwko stanie Pawilon Uzdrowisk i Pawilon Hut Szklanych. Na tle Palmiarni, nad basenem, otoczony kwiatami, stanie pomnik Wilsona, według konkursowego projektu artystki-rzeźbiarki Trzcíńskiej-Kamińskiej z Warszawy.

Pomiędzy Palmiarnią i Pawilonem Uzdrowisk stanie pawilon „Pięknej Pani”, firmy Bogusław Herse z Warszawy.

Browar Huggera przy Parku Wilsona zamieni się na centralną restaurację P. W. K.

Wschodnia część terenów łazarskich (pomiedzy istniejącymi budynkami szkolnymi a główną aleją Wystawową) zajmie wystawa przemysłu budowlanego.

Pomiędzy główną aleją Wystawową i halą przemysłu spożywczego powstanie szereg pawilonów, które budują sami wystawcy, mianowicie: masywny pawilon cukrownictwa, pawilon przemysłu przetworów ziemniaczanych, pawilony przemysłów: spirytusowego, cukierniczego i browarniczego.

Pomiędzy główną aleją Wystawową a aleją Okrężną teren dzieli się na trzy części. Pierwsza

HALA CIĘŻKIEGO PRZEMYSŁU (W GŁĘBI)
I DOM ADMINISTRACYJNY (NA LEWO)

Poza tem wybudowanych zostanie 6 do 8 will. Wille te staną przy ulicach stałych i będą na sprzedaż.

Część dróg wykonana zostanie przez firmy drogowe różnemi sposobami pokazowemi budowania nawierzchni.

Zamknięcie od strony południowej tworzy Pawilon Rzemiosł. Wschodnią część terenów łazarskich zamykają hale: przemysłu spożywczego, maszyn rolniczych, organizacji rolniczych i produkcji roślinnej.

część od wejścia — to park rozrywkowy o powierzchni 30.000 m². Dalej arena wraz z trybunami, a w końcu stajnie dla zwierząt hodowlanych. Arena ma służyć na pokaz zwierząt hodowlanych, trwający 10 dni, poza tem ma być zużyta na cele rozrywkowe i sportowe.

Na terenie Wystawy Ogrodniczej staną dalej pawilony: leśnictwa, przemysłu drzewnego oraz łowiectwa, pawilon meljoracyj oraz cały szereg pawilonów różnych firm ogrodniczych.

Wystawa Ogrodnictwa łączy się z polami na-

siennemi w bliskości pawilonów produkcji roślinnej. Za polami nasiennymi mają stanąć tanie kuchnie. Prócz Centralnej Restauracji i restauracji na terenach wystawowych, oraz restauracji na terenie rozrywkowym zachodnim, zaprojektowano

Wszystkie ulice i drogi, przylegające pośrednio do terenów P.W.K., są wykonane przez Magistrat m. Poznania. Ulice, aleje, ścieżki, placówki i t. d. wewnątrz terenów wykonywuje Wydział Budowlany P.W.K. Ogólna ich długość wynosi

FRAGMENT HAŁY CIĘŻKIEGO PRZEMYSŁU
(W BUDOWIE)

wane są mniejsze restauracje i bufety w odpowiedniej ilości.

Również zaprojektowane są po całym terenie ustępy i umywalnie, pawilony dla drobnej sprzedaży wody sodowej, mleka etc., wreszcie upiększenia ogrodowe: fontanny, baseny z wodą, pilony świetlne i t. d.

ok. 10 km. Część ulic, mianowicie ok. 2 km., wykonują jako eksponat Związki Przedsiębiorców Budowy Dróg w Polsce. Naczelnym architektem Wystawy jest Inż. Arch. Roger Sławski, głównym kierownikiem budowli — Inż. Arch. Jerzy Müller.